

Litteraturoversikt inför kvalitetsgranskning av Idrott och hälsa i grundskolan

Bakgrund

Gymnastikämnet infördes som ett obligatoriskt skolämne för pojkar i svenska läroverk från 1820 och från 1842 inom den allmänna folkskolan. Mellan 1919 och 1969 utökades benämningen till "gymnastik med lek och idrott", för att därefter änyo kallas endast "gymnastik". Från 1950-talet och framåt har skolans idrottsämne i Sverige (liksom i stora delar av övriga västvärlden) genomgått stora förändringar, såväl statusmässigt som till innehåll. I ett historiskt perspektiv har ämnet länge präglats av en strävan att fysiskt fostra eleverna. Först med Lgr 69 försvann begreppet 'fysisk fostran' ur läroplanen för ämnet (Lindroth 1993). Fram till slutet av 1970-talet bedrevs dock idrottsundervisningen i Sveriges skolor med fysiologiska förtecken, och i en verksamhet med könsåtskilda grupper från sjunde årskurs. Med 1980 års läroplan ändrades ämnets benämning igen, nu från "gymnastik" till "idrott", för att 1994, med den nya läroplanen Lpo94, utökas till "idrott och hälsa". Namnbytena har till dels genomförts i syfte att markera ett närmande till idrottsrörelsen och sedan ett avstånd från densamma, men också för att undvika förväxling med gymnastik som specialidrottsgren, och för att markera hälsoaspektens betydelse (Annerstedt 1991, Sandahl 2005, Lundvall och Meckbach 2010).

Med Lpo94 ges enskilda grundskolor och lärare relativt stor frihet att fördela den undervisningstid som ryms inom timplanens ramar mellan olika ämnen och kursmoment. Ämnets innehåll styrs i stället genom de mål som anges i kursplanen (reviderad 2000-07-01). Kursplanen omfattar dels mål som skolan genom sin undervisning i ämnet har att sträva efter, dels mål som eleven förväntas ha uppnått vid femte respektive nionde skolårets slut. Sett endast till läroplanen, har Lpo94 färre idrottstimmar än föregångaren Lgr 80. För enskilda elever kan dock antalet idrottstimmar öka, i den utsträckning man väljer att utnyttja den möjlighet som "elevens val" respektive "skolans val" medger. Friluftsdagarna, som i Lgr80 hade 151 timmars tilldelning, har med Lpo94 helt tagits bort från kursplanen. År 2003 gjordes ett tillägg till läroplanen för den obligatoriska skolan, där man poängterade skolans ansvar: "Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen" (Myndigheten för skolutveckling 2005, s. 27).

Som ämnets nya benämning antyder, återfinns i 1994 års kursplan för idrott och hälsa en stark betoning av hälsoperspektivet, och bland målsättningarna kan nämnas att eleven ska utveckla sin kunskap om vad som främjar hälsa, välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv, samt ta ett ansvar för den egna hälsan. Dessa målsättningar speglas också i bedömningskriterierna, där det särskilt sägs att *"elevens kunskaper om vilka faktorer som påverkar den egna hälsan är en viktig bedömningsgrund"*. Ett stort utrymme ges för kunskaper av skilda slag; om den egna kroppen och om arbetsmiljö, friluftsliv och handlande i nödsituationer. När det gäller aktiv rörelse, talas både om grundläggande individuella färdigheter som balans och kontroll och om glädje och nyfikenhet. Sammanfattningsvis sägs: *"Ämnets kärna är idrott, lek och allsidiga rörelser utformade så att alla oavsett fysiska eller andra förutsättningar ska kunna delta, erhålla upplevelser samt utvecklas på sina egna villkor. Grundläggande är ett hälsoperspektiv som innefattar såväl fysiskt som socialt välbefinnande."* I kursplanen nämns också att ämnet ska bidra till utvecklingen av gemenskap, samarbete, förståelse och respekt.

Från och med hösten 2011 kommer Lpo94 att ersättas med Lgr11 (Skolverket 2010a).¹ I denna kan vi utläsa en än starkare betoning av utvecklandet av kunskaper i ämnets olika delar. Sammanfattningsvis ska ämnet enligt Lgr11 ge eleverna förutsättningar för att:

- Röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang;
- Planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa och livsstil;
- Genomföra och anpassa utövningar och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer, samt
- Förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på land och i vatten.

En strukturell förändring gentemot Lpo94, är att man i Lgr11 valt att presentera ämnets centrala innehåll under tre skilda rubriker: *rörelse, hälsa och livsstil*, respektive *friluftsliv och utövning*. För var och en av dessa, specificeras sedan vilka grundmoment och färdigheter som primärt ska ingå i årskurs 1-3, 4-6 och 7-9. Denna skrivning måste ses som en mer tydlig styrning av ämnets innehåll än vad som var fallet i Lpo94. Noteras kan också att utövning och friluftsliv fått en mer framträdande roll i den nya kursplanen.

Också den nya skollagen (SFS 2010:800)² som utgör underlag för Lgr11, kan komma att påverka ämnets villkor på flera punkter. Inte minst gäller detta frågan om befrielse från obligatorisk undervisning – en fråga som varit ständigt aktuell för ämnet. Enligt 1985 års skollag (SFS 1985:1100) 3 kap. 11§ ska en skolpliktig elev, efter begäran från

¹ Delar av Lgr 11, inklusive kursplaner för samtliga ämnen publicerades i oktober 2010, medan kunskapskraven i respektive ämne beräknas vara fastställda först i januari 2011.

² SFS 2010:800 beslutades av riksdagen den 22 juni 2010. Den trädde i kraft 1 augusti 2010 och ska tillämpas på utbildningar och annan verksamhet från och med den 1 juli 2011.

vårdnadshavare befrias från skyldighet att delta i annars obligatorisk verksamhet, "om det med hänsyn till särskilda omständigheter inte är rimligt att kräva att eleven deltar." I 7 kap. 19§ i den nya skollagen har denna skrivning skärpts till att befrielse kan endast komma i fråga vid "enstaka tillfällen under ett läsår" och under förutsättning att det föreligger "synnerliga skäl". En annan lagändring som kan komma att påverka verksamheten, är tillägget av 10 kap. 11§ där det, oaktat det övergripande förbudet mot avgifter, medges att en blygsam kostnad kan påföras eleverna i samband med skolresor, utflykter och liknande.

Kunskapsläget

Skolinspektionens erfarenheter

Våren 2010 genomförde Skolinspektionen en så kallad "flygande tillsyn", där man oanmält besökte 304 lektioner i ämnet idrott och hälsa för årskurserna 7-9 (Skolinspektionen 2010).^{3,4} Syftet med tillsynen var att utifrån ett tillsynsperspektiv bilda sig en uppfattning om hur ämnet idrott och hälsa gestaltar sig under en skoldag, samt att prova en för myndigheten ny arbetsmodell. Vid tillsynen fokuserades på vilka aktiviteter som förekom på lektionerna, elevernas grad av aktivitet på desamma, befrielse och annan frånvaro samt lärarnas behörighet. Intrycken från besöken sammanfattas i rapportens rubrik som "mycket idrott men lite hälsa". Den i särklass vanligast förekommande aktiviteten på de besökta lektionerna var bollspel och bollekar, följt av konditions- och motionsaktiviteter. Andra aktiviteter inskrivna i kursplanen, till exempel dans och estetiska rörelseuttryck, övningar i att hantera nödsituationer samt friluftsliv och orientering förekom i liten utsträckning på de besökta lektionerna. Hälsoperspektivet förekom i mycket liten utsträckning, trots att även detta finns tydligt beskrivet i kursplanen.

Besöken visade även att antalet elever som utan giltigt skäl ej deltog i undervisningen varierade stort mellan skolorna samt att antalet elever som var befriade från undervisningen var oväntat högt. Lärare hade dock inte alltid en klar bild över vilka elever som verkligen hade ett beslut om befrielse. Skillnaden mellan pojkars och flickors deltagande i undervisningen på de besökta skolorna var mycket liten. Inte heller när det gäller beviljad befrielse från undervisning framkom några skillnader mellan flickor och pojkar på de besökta lektionerna. De flesta lärare som Skolinspektionen mötte vid tillsynen hade behörighet att bedriva undervisning i ämnet.

³ Rapporten "Mycket idrott och lite hälsa" återfinns på Skolinspektionens hemsida, <www.skolinspektionen.se>, där även intervju med projektledaren, frågeformulär med mera presenteras.

⁴ Besöken genomfördes på 172 grundskolor i 64 kommuner.

Resultat från utredningar och utvärderingar

En första nationellt övergripande utvärdering av grundskolans måluppfyllelse genomfördes år 1992 (NU-92). Inom ramen för detta projekt utarbetades en ämnesrapport avseende idrott och hälsa (Mattsson 1994). En motsvarande kartläggning gjordes år 2003 (NU03, Skolverket 2004a). Båda dessa utvärderingar i idrott och hälsa har inbegripit omfattande enkätstudier riktade till skolledare, lärare, föräldrar och elever och den senare även intervjuer, textanalyser, videoupptagningar och sammanställningar av "hårddata" i form av provresultat och betyg. År 2005 publicerade Skolverket en fördjupad analys av resultaten från de studier som legat till grund för rapporten 2003 (Skolverket och Eriksson m.fl. 2005). Uppdraget motiverades explicit med "*den ogynnsamma utvecklingen av barns och ungdomars levnadsvanor och hälsa*" (ibid. s.7).

Undervisningens innehåll

Den nationella utvärdering av idrottsämnet som utfördes 1992 (Mattsson 1994), visade att bollspel var den i särklass vanligaste undervisningsaktiviteten. Motsvarande utvärdering under 2003 (Eriksson m.fl. 2003, Skolverket och Eriksson m.fl. 2005), bekräftar delvis detta resultat. 80 av de 204 lärare som svarat på frågan uppgav att bollspel var den vanligaste aktiviteten i deras undervisning i idrott och hälsa. Lek och spel samt träning och motion återfanns som de näst vanligast respektive tredje vanligaste aktiviteterna. Sistnämnda aktiviteter fick motsvarande värdering även när det gäller vilka moment som lärarna bedömt som viktigast i undervisningen. Här var dock samarbete det moment som sågs som viktigast av flest lärare. Eftersom bollaktiviteter inte ansågs vara någon av de viktigaste aktiviteterna, och samarbetsövningar endast angavs som vanligaste aktivitet av ett fåtal lärare, kan man konstatera att det råder en diskrepans mellan vad som är vanligast och vad som anses vara viktigast. Friluftsliv, som läroplanen lägger stor vikt vid, tillhörde inte någon av de sju vanligaste aktiviteterna enligt de tillfrågade lärarna.

Att få eleverna att utveckla ett positivt förhållningssätt till den egna kroppen, sågs av lärarna som den viktigaste utgångspunkten för undervisningen. Hela två tredjedelar av lärarna ansåg dock att det viktigaste i själva undervisningssituationen var att eleverna skulle ha roligt genom fysisk aktivitet. Annat som upplevdes som viktigt, var att eleverna lär sig samarbete, lär sig om hälsa och får tillfälle att utveckla en stark och vältränad kropp. Färdigheter i idrottsgrenar och konkurrens sågs som mindre viktiga. Studien visar även att aktiviteter som främjar samarbete främst rymdes inom lekar och bollspel, samt att renodlade diskussioner och reflektioner förekom mera sällan. Elevernas svar på vad inom ämnets kursplan som de *inte* fått lära sig, antyder att friluftsliv samt de mera kritiska och teoretiska delarna av ämnet (information och diskussion om ätstörningar, kroppsideal i media, dopning och liknade) ofta försumrats.

Elevers upplevelser av ämnet

Båda nationella utvärderingarna (Mattsson 1994, Skolverket och Eriksson m.fl. 2005) visar att idrottsämnet är populärt bland eleverna. En övervägande del av de dryga tusen respektive två tusen elever som besvarat enkäterna upplevde idrott och hälsa som roligt, nyttigt och intressant. För utvärderingen 2003 (Skolverket och Eriksson m.fl. 2005) kan också noteras att elevernas föräldrar bedömde ämnet som det femte viktigaste för barnens utveckling och lärande. Liksom lärarna, såg eleverna det som viktigast att ha roligt genom att röra på sig och att samarbete är viktigt. Självförtroende och att bli vältränad angavs även de som viktiga faktorer, medan tävling och natur och miljö rankades lägre. Utvärderingen visar vidare att de flesta av eleverna önskade att mer tid avsattes till ämnet. Bilden är dock inte odelat positiv. Fem procent av de svarande eleverna menade att ämnet har bidragit till en negativ syn på den egna kroppen. Den relativt stora frånvaron talar för att inte alla uppskattar undervisningen: fyra procent av eleverna uppgav att de sällan deltar i undervisningen, och två procent att de aldrig är med. Författarna konstaterar att problem av det sistnämnda slaget har en stark koppling till kön, etnicitet och andra sociodemografiska variabler.

Likvärdig utbildning

Enligt 2003 års utvärdering (Skolverket och Eriksson m.fl. 2005) finns ett flertal problem inom ämnet idrott och hälsa när det gäller kravet att erbjuda en likvärdig utbildning för alla. En sådan problematik utgör den stora variation som man menar förekommer mellan olika lärare när det gäller betygssättning och bedömningskriterier. Undervisning i idrott och hälsa har ofta kritiserats för att lägga alltför stor betoning på tävling och resultat. Enligt utredningen har en sådan kritik nu mindre fog för sig, men man ser ändå att sådana aspekter ofta kommer in vid lokalt formulerade kriterier för högre betyg. Man kan också se en tydlig tendens till överrepresentation av elever som är idrottsaktiva på sin fritid bland dem som når de högre betygsnivåerna. Detta förklaras utifrån såväl olika sociokulturella faktorer, som utifrån ett könsperspektiv. Gällande det senare, menas att de fritidsaktiviteter som i större utsträckning föredras av pojkar, också är de som ofta dominerar undervisningen i idrott och hälsa. Flickor är oftare negativa till tävlingsinslag i undervisningen; en skillnad mellan könen som har ökat från motsvarande studie år 1992. Även om elevinflytandet i ämnet är gott och har ökat i flera avseenden sedan 1992, kan man notera att fler pojkar än flickor upplever sig ha stort inflytande över undervisningen. Genomgående är pojkar överrepresenterade när det gäller positiva omdömen: de uppger i högre utsträckning än flickorna att de är aktiva på lektionerna och att de är nöjda med sig själva och sin kropp. Omvänt är flickor oftare passiva under lektionerna och klart överrepresenterade bland dem som upplever att ämnet bidragit till en negativ självbild. Noterbart är dock att fler pojkar än flickor ogärna byter om tillsammans med andra. Denna inställning har för övrigt ökat sedan utvärderingen 1992, då den dessutom var vanligare bland flickor än bland pojkar.

I delbetänkandet *Flickor och pojkar i skolan – hur jämställt är det?* (SOU 2009:64) fastslås att idrott och hälsa fortsatt är det enda ämne där fler pojkar än flickor ges de högsta betygen, och att skillnaderna mellan pojkarnas och flickornas betyg i idrott och hälsa dessutom blivit större under de senaste tio åren. På Skolverkets initiativ genomfördes 2010 en kartläggning av ämnet idrott och hälsa ur ett jämställdhets- och likvärdighetsperspektiv, *På pojkars planhalva*.⁵ Arbetet omfattar tre delstudier: en enkätstudie, en intervjustudie och en observationsstudie. Här visas att andelen flickor som inte uppnådde målen i ämnet har ökat mellan läsåren 97/98 och 00/01. Dessutom konstaterar författarna att förhållandet mellan flickors och pojkars betyg kvarstår när de kontrollerar för andra relevanta faktorer, såsom föräldrarnas utbildningsnivå och utländsk bakgrund.

Resultat från forskning

Denna översikt följer i grova drag den struktur som idrottsämnet har internationellt och som i hög grad också sammanfaller med ämnets nya kursplan (Lgr11). Under *rörelse* (här med tillägget "idrott") behandlas alla former av fysiska aktiviteter och färdigheter. Inom området, som till stora delar sammanfaller med vad som internationellt kallas *sport education*, berörs även relationen mellan skolidrott och den traditionella idrottsrörelsen. *Hälsa och livsstil* benämns internationellt *health education*. Här presenteras forskning kring hälsoaspekter av undervisningen samt kring ämnets kunskapsmässiga innehåll. *Friluftsliv och utevistelse (outdoor education)* innefattar såväl praktiska aktiviteter som frågor om natur och miljö. Genomgången avslutas med en kort presentation av forskning med en *jämställdhets- och genusaspekt* på ämnet.

Rörelse och idrott

Inslaget av olika idrottsgrenar i skolans idrottsundervisning har varierat över tid och kan relateras till deras popularitet i samhället. Den mer formbundna gymnastiken har stadigt minskat i omfattning och lämnat utrymme bland annat för olika bollspel och andra idrottsaktiviteter. Innehållet i idrottslärarutbildningen har till stora delar följt denna utveckling (Lundvall och Meckbach 2003a respektive 2003b). Inriktningen har motiverats av vikten av att eleverna för en allsidig utveckling får prova på olika idrottsaktiviteter. I en granskning av idrottsämnets utveckling från 1962 till 2002, finner Sandahl (2005) att perioden karaktäriserats av ett undervisningsinnehåll huvudsakligen bestående av bollspel, gymnastik, fysisk träning och idrott. Vid sidan av de materiella ramarna, vill han främst förklara detta med inflytandet från olika intressenter, och då framför allt Riksidrottsförbundet (RF). Lundvall och Meckbach (2003a) ser 1980-talet som en period då specialidrottens inverkan på skolidrottsämnet var sällsynt stort, inte minst då den genom sitt omfattande utbud av litteratur och kurser kom att stå för

⁵ Texten finns tillgänglig på Skolverkets hemsida, <www.skolverket.se> med beräknad publicering i tryckt form under januari 2011.

mycket av idrottslärnarnas fortbildning.⁶ Idag finns det specifika läromedel avsedda för ämnet idrott och hälsa, men lärarna kan självklart också fortsatt ta del av idrottsrörelsens utbud. Av redogörelsen för utredningar och utvärderingar framgår att bollspel fortfarande är ett mycket dominant inslag i undervisningen, även om dess relativa andel av undervisningstiden har sjunkit på senare år (Thedin Jakobsson 2001, Skolverket och Eriksson m.fl. 2005, Lundvall och Meckbach 2010). I Jörgen Tholins avhandling (2006) kan vi bland annat se att bollaktiviteter ofta förekommer i undervisningen, men att de ändå sällan omnämns i lokala kursplaner. Inger Karlefors slår i sin avhandling (2002) fast att de idrottslärare som är ettämnslärare tenderar att i mindre utsträckning arbeta i samverkan med andra lärare och ämnen, än vad de kollegor som är flerämnslärare gör. Karlefors spekulerar kring möjligheten att ettämnslärare i större utsträckning identifierar sig och sitt arbete med idrottsrörelsen, och därför kan vara mer påverkbara av denna. Hon finner dock inget stöd för dessa antaganden i sin enkätundersökning.

Bollspel och andra idrotter kan i sig vara förenliga med de mål och riktlinjer som anges i kursplanen, men många forskare uttalar en oro för dessa aktiviteters dominans inom ämnet; dels för att de kan tränga undan annat centralt innehåll i undervisningen; och dels för att aktiviteterna är starkt förknippade med tävlingsmoment. Mikael Londos (2010) betonar att formuleringar med hänvisning till tävling inom idrottsämnet försvann redan med Lgr 80, men att tävlingsaspekten trots detta sedan dess i stor utsträckning funnits kvar. Genom granskning av lokala kursplaner, intervjuer med lärare och elever, och lektionsobservationer visar Londos på tydliga förekomster av undervisning med inslag av tävlingsidrott inom idrott och hälsa. Londos menar att detta menligt påverkar skolans möjlighet att utbilda eleverna i allsidig rörelsekompetens och undervisa om idrottskulturens mångfald.

I skolan samlas både elever som har ringa eller ingen idrottserfarenhet, och de som har många och olika idrottserfarenheter. Om idrottsfältet tillåts påverka innehållet i skolans undervisning i idrott och hälsa alltför mycket, befaras även att aktiviteterna i skolan kommer att sammanfalla med dem som eleverna utövar på sin fritid (Gustavsson 1999). Londos (2010) finner att idrottserfarenhet värderas högt i skolans idrottsundervisning, och att detta särskilt gäller tävlingsidrott; vars former ger inspiration till, och ibland överförs rakt in i, idrottsundervisningen i grundskolan. Även Sandahl (2005) menar att elevernas fritidsaktiviteter spiller över på skolämnet, och därmed tillåts påverka lektionsinnehållet. En uppenbar konsekvens av detta blir att undervisningen i än högre grad anpassas efter dem som redan är aktiva, medan de som mest behöver idrottsundervisningen inte ges tillfälle att styra innehållet. I den longitudinella så

⁶ Författarna konstaterar dock att många idrottslärare i de yngre årskurserna, som en motvikt till ämnets "sportifiering" började intressera sig för motorisk träning och inläring.

kallade SIH-studien⁷ konstateras också att de elever som är idrottsaktiva på sin fritid, också är överlägset mest aktiva och presterar bäst under lektionstid, samt att denna skillnad är som störst efter puberteten (Engström och Thedin Jakobsson, 2008). Också för betygsättning finns anledning att misstänka att en sådan ordning missgynnar vissa grupper. Detta antagande styrks av flera studier. En stor del av de cirka 2 000 elever som besvarade enkäten inom ramen för projektet visade sig ha svårt att göra någon skillnad mellan skolämnet idrott och hälsa och föreningsidrotten. I många fall uppfattade man det också som att man i skolan lär sig specialidrotter och att det är utifrån prestation i dessa som man sedan blir bedömd (Larsson och Redelius 2004). Resultaten bekräftas av Tholin (2003, 2006), som har granskat lokala arbetsplaner för skolår åtta i ämnena idrott och hälsa, engelska och kemi. Tholin konstaterar att eleverna främst betygsätts efter parametrarna närvaro och inställning samt efter mätbara idrottsprestationer. Han konstaterar också att det bland lärare råder skilda uppfattningar om ämnets syfte och roll.

Hälsa

Idrottsämnet har successivt utvecklats under 1980- och det tidiga 1990-talet genom att gå från ett färdighetsbaserat prestationsämne till ett hälsoinriktat motionsämne (Engström och Redelius 2002, Meckbach 2004). Med Lpo94 markerades en tydlig förskjutning mot ett större hälsofokus; inte bara genom ändringen av ämnets namn, utan också genom nya formuleringar av ämnets syften och mål. Jan-Eric Ekberg (2009) menar att denna förändring hade sin huvudsakliga grund i en uppfattning om en försämrad folkhälsa, och särskilt om barns minskande aktivitet och ökande fetma. Forskning kan dock endast visa på marginella förändringar i undervisningens innehåll sedan implementeringen av den nya läroplanen (exempelvis Skolverket och Eriksson m.fl. 2005). Den största och mest påtagliga förändringen stod enligt Lundvall och Meckbach (2003a) i stället ämnets tidsnedskärning för. De menar att lärarna nu står inför ett dilemma, där en utökning av undervisningen i hälsa och livsstil ska förenas med de mera etablerade inslagen av fysisk aktivitet, och detta inom en krympt tidsram: *"Hur skulle man som idrottslärare arbeta med området hälsa? Hur skulle man som lärare förhålla sig till den tidigare ämnestraditionen som handlade om färdigheter, fysisk träning och allsidig övning av rörelseapparaten?"* (ibid. s. 164). Det finns dock tecken på att lärarna blivit mera hälsoinriktade i sin undervisning. I Britta Thedin Jakobssons intervjustudie (2004) inom ramen för "Skola-Idrott-Hälsaprojektet" anses ett ökat engagemang, men

⁷ Projektet Skola – Idrott – Hälsa (SIH) är ett samarbete mellan forskare från GIH, Lärarhögskolan, Stockholms universitet och KI och omfattar flertalet forskningsprojekt inom olika discipliner. Det övergripande syftet med arbetet har varit att "kartlägga villkoren för barns och ungdomars fysiska aktivitet i skola och på fritid". Datainsamlingen påbörjades i samband med "Skolprojektet 2001" och har följts upp under 2002, 2004, 2007 och 2010.

här bekräftas också en osäkerhet inför vad hälsa innebär och hur aspekten ska integreras i undervisningen.

Med hälsobegreppet har ett nytt intresse för motorisk träning i de lägre skolåren aktualiserats. I anslutning till det så kallade Bunkefloprojektet, med start 1999, undersöktes effekterna av utökad fysisk aktivering av eleverna. Genom ett samarbete mellan kommunens skola, föreningsliv och forskning, utökades undervisningen i idrott och hälsa för elever i första och andra skolåret till minst en timme varje skoldag. Ingegerd Ericssons studie på elever i skolår 1-3 (2003), visar vid jämförelse med en kontrollgrupp på en signifikant bättre motorik hos de barn som haft utökad undervisning i idrott och hälsa. Hennes undersökning antydde också en koppling till förbättrade resultat i ämnena svenska och matematik, medan ingen skillnad återfanns beträffande koncentrationsförmåga. En annan studie inom ramen för projektet (Gärdsell m.fl. 2005), visade att det uppmättes en ökad benmassa bland de flickor som deltagit i projektet. En ökad benmassa kan på sikt minska risken för frakturer. Nya fysiologiska rön, som visar att även lågintensiv träning har en god hälsoeffekt, har bidragit till ett ökat allmänt intresse för enklare motionsträning (Ekblom och Nilsson 2000). Denna trend har även slagit igenom inom skolan och i viss mån också i undervisningen i idrott och hälsa. Införandet av det tillägg till Lpo94 där det stipuleras att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet har en tydlig koppling till hälsa. I Myndigheten för skolutvecklings slutrapport (2005) återopas såväl fysiologiska rön som folkhälsoargument. Bland annat betonas vikten av att etablera vanor som består även senare i livet. Användandet av stegräknare i skolan med syfte att bidra till en ökad hälsa och fysisk prestationsförmåga, är ett gott exempel på insatser ämnade att lära eleverna att regelbundet utöva fysisk aktivitet (Raustorp 2000).

Mikael Quennerstedt menar i sin avhandling (2006) att ett patogent perspektiv (ungefär frånvaro av sjukdom) dominerar det förebyggande hälsoarbetet inom ämnet idrott och hälsa, och efterlyser istället ett salutogent (hälsoutvecklande) perspektiv. Han finner att hälsa behandlas som en exklusivt fysiologisk fråga i undervisningen, och att de psykologiska och sociala aspekterna av begreppet eftersätts som en följd av detta. Quennerstedt menar att ämnet nu står i ett vägsval: endera kan man välja att sätta hälsoeffekterna (som exempelvis målet att motverka övervikt hos barn och ungdomar) främst, och betrakta kunskaper och lärande som bieffekter; eller kan man välja att se kunskapskvaliteterna som det primära målet, och den goda konditionen eller viktkontrollen som bieffekter.

Idrott i skolan har inte bara utvecklats mot att bli ett mer hälsoinriktat ämne, utan också mot en ökad kunskapsorientering. Även om inte kunskapskraven i Lgr11 är klara ännu, talar de redan formulerade syftena samt ämnesinnehållet för en fortsatt utveckling mot hälsa och kunskapsorientering. I början av 1990-talet kunde Claes Annerstedt (1991)

konstatera att ämnet hade oklara mål och innehåll och att det rådde en stor osäkerhet kring vad som var att räkna som legitim kunskap inom ämnet. Han tillade också att frågan hade varit uppe för diskussion ett längre tag. Mer än tio år senare kan Larsson och Redelius (2004) slå fast att både elever och lärare fortfarande har svårt att fånga och uttrycka vad som kan betraktas som "rätt" kunskap i ämnet. Jan-Eric Ekberg beskriver i sin avhandling (2009) hur lärare och elever tenderar att uppfatta och praktisera ämnet på ett sätt som avviker från det kunskapsobjekt som finns beskrivet i kursplanen. I analyser av kursplaner och videoupptagningar från lektioner i årskurs nio, kan Ekberg notera att den fysiska aktiviteten är det viktiga, medan hälsa och annan kunskap väntas komma så att säga på köpet. Ekberg konstaterar att det saknas en gemensam begreppsapparat och en konsensus kring ämnesinnehåll och kunskap. Dessutom saknar ämnet en akademisk tradition att falla tillbaka på.

Friluftsliv och utevistelse

Erik Backman behandlar i sin avhandling (2010) friluftsliv och utevistelse, med utgångspunkt i dess värde och villkor i ämnet idrott och hälsa. Han väljer att använda det svenska uttrycket 'friluftsliv' även i engelsk text, då det enligt honom har mer fokus på upplevelser och rekreation än det engelska ordet *outdoor*, som i större utsträckning syftar på strapatser. Utifrån textanalyser på lokala kursplaner i grundskolan och intervjuer med lärare och lärarutbildare, drar Backman slutsatsen att de uttryck som friluftsliv tar sig i skolan inte överensstämmer med de värden som området representerar i samhället i en vidare bemärkelse. Backman noterar även att idrottslärarna i skolan ofta har en snäv uppfattning om vilka aktiviteter som kan rymmas inom området, då de tycks förknippa det med sina egna erfarenheter från lärarutbildningen och fritiden. Med en alltför "exklusiv" uppfattning om vilka förutsättningar som krävs, undgår man att uppmärksamma möjligheterna i närmiljön.

Även mer utmanande friluftaktiviteter, som fjällvandring, kanotning, klättring med mera kan tillföra eleverna ett värde i undervisningen (Backman 2008, Larsson 2009). Johan Arnegård (2006) redovisar i sin avhandling en studie av drivkrafterna bakom, och praktikerna inom, äventyrssport. Arnegård gör jämförelser mellan äventyrsidrottarens upplevelse av "flow" och den känsla av ökad koncentration och fysisk närvaro som aktiviteten kan skänka skolungdomar. Arnegård ser en stor pedagogisk möjlighet i gränslandet mellan utmaning och måluppfyllelse. Liknande iakttagelser presenteras i Åsa Bäckströms avhandling (2005) kring identitet och meningsskapande inom brädportskulturen bland ungdomar i Stockholm. I samband med aktiviteter av nämnda slag finns stora möjligheter att använda sig av mera informella läroprocesser, men det är inte bara praktiska hinder som förklarar att de sällan förekommer i undervisningen (Arnegård, 2006). Det faktum att friluftsliv inte förekommer i undervisningen i större utsträckning (Skolverket och Eriksson m.fl. 2005) innebär en utmaning för ämnesområdet då eleverna enligt kursplanen ska utbildas för rörelseaktiviteter i olika miljöer med kunskaper om t.ex. friluftsliv, rekreations- och äventyrsidrott. Lars-Magnus Engstöm har i en omfattande studie (2010) bland annat

visat att möjligheten att vara fysiskt aktiv i ett livslångt perspektiv ökar betydligt med en bred rörelserepertoar och tidig kunskap om och intresse för friluftsliv och utevistelse.

Jämställdhet och genus

Idrottsämnet präglades länge av skilda villkor för pojkar och flickor. Särundervisning tillämpades och undervisningsinnehållet anpassades efter vad som ansågs lämpligt för respektive kön. Med Lgr 80 ändrades detta. I denna läroplan framställdes samundervisning som den påbudna arbetsformen och jämställdhet blev ett uttalat mål (Lundvall och Meckbach 2003a). Barbro Carli (2004) menar dock att det var pojkarna som vann betygmässigt på övergången till samundervisning och att flickorna fick lägre betyg än vad de skulle ha fått vid särundervisning. Carlis slutsats blir att samundervisningen styrs av en dominerande manlig norm.

Att dagens idrottsundervisning inte alltid erbjuder lika villkor för pojkar och flickor har, som redan berörts, konstaterats i en rad undersökningar. Forskargruppen bakom det omfattande projektet Skola-Idrott-Hälsa sluter sig till att ojämställdheten är som störst i tolv till trettonårsåldern och att den troligen bottnar i undervisningens utformning (Larsson och Redelius 2004). I likhet med annan forskning på området, finner man att bollspel och traditionell idrott dominerar undervisningen. Tävlingsidrott och prestation värderas högre av pojkar som grupp, och de har också ett större idrottsengagemang på fritiden.⁸ Forskarna anser att andra delar av ämnesinnehållet, och då inte minst hälsoaspekten bör lyftas fram i undervisningen, samt att relationen mellan föreningsidrotten och skolan behöver problematiseras. I Skolverkets kommande rapport *På pojkars planhalva?* (2010), konstateras att särundervisning ibland används som en väg att bereda flickorna större utrymme i undervisningen. Forskarna menar dock att sådana strategier inte förändrar etablerade könsrollsmönster och förväntningar i sig, utan snarare kan bidra till att befästa dem. En elev kan uppfattas som inaktiv, där det istället handlar om att hans eller hennes kunskap "osynliggörs" genom val av aktiviteter. Slutsatsen av studien är att "*Idrottsaktiva pojkar ges [...] företräde framför idrottsaktiva flickor och icke-idrottsaktiva pojkar och flickor*" (ibid. s. 7).

Forskarsamhället har visat på en större komplexitet och påpekat behovet av en problematisering gällande genus i skolans värld. Eleverna är inte "bara" flickor eller pojkar. Kön samverkar med bland annat etnicitet, sexualitet, social klass och geografisk

⁸ Riksidrottsförbundets statistik visar bland annat att fler pojkar än flickor har erfarenhet från sin fritid av exempelvis målspelesidrotter såsom fotboll och innebandy.

plats. Så även vid val av fysisk aktivitet (exempelvis Lee, Macdonald och Wright 2009). Eva Olofsson (2005) knyter an till detta vidgade perspektiv i en diskursiv analys av idrottsämnets genuskonstruktioner i ett historiskt perspektiv. Från en analys av offentliga styrdokument, utredningar och rapporter, kan Olofsson identifiera tre lärarpositioner: "konstruktören av kropp", "konstruktören av karaktär" och "konstruktören av livsstil". Dagens lärare förväntas konstruera genusneutrala subjekt, menar Olofsson, och frågar sig om detta innebär att undervisningen kommer att styras av marknadskrafter och med det befästa, snarare än utmana, de könsstereotyper som förmedlas genom media. Hon påpekar dock att lärarna inte saknar möjlighet att reagera och göra lämpliga val i sin undervisning.

Problembild och framgångsfaktorer

Allsidighet och bredd är kvaliteter som betonas i läroplanen. Trots detta har vi kunnat se att vissa aktiviteter och idrotter dominerar undervisningen stort, medan andra får ett begränsat utrymme. Om vi relaterar detta till Lgr11:s olika rubriker för ämnets centrala innehåll, kan vi konstatera att en stor del av dagens lektionsinnehåll i idrott och hälsa kan sorteras under *rörelse*. De båda andra delarna, *hälsa och livsstil*, samt *friluftsliv och utevistelse*, har fått stå tillbaka – trots att de skrivs fram på ett mycket tydligt sätt i kursplanen. Ett antal möjliga förklaringar till denna snedfördelning av lektionsinnehållet har förts fram. I flera texter talas om ett (alltför) stort inflytande från idrottsrörelsen. Ett mer indirekt inflytande från specialidrotten kan också bli fallet om idrottsaktiva elever tillåts få en (alltför) stor påverkan på val av aktiviteter. Detsamma gäller i de fall läraren okritiskt väljer att låta sin egen bakgrund och sina egna intressen styra undervisningen. En annan problematik ligger i ämnets stora bredd och snäva tidsramar. Idrottslärarna ska försöka förena gamla och nya krav med den minskade tid de har till sitt förfogande. Lite tillspetsat kan sägas att den egna önskan (och elevernas förväntningar) om fysisk ansträngning och glädje ställs mot kravet på att förmedla kunskaper och väcka diskussion. Ytterligare ett problem som antyds i flera utvärderingar, är att många lärare tycks osäkra på hur de ska integrera de mera nytillkomna delarna av kursplanen i sin undervisning. Dels förefaller det finnas en tvekan inför vilket kunskapsinnehåll undervisningen i hälso- och livsstilsfrågor ska ges, och dels kan det med tanke på ämnets natur finnas rent praktiska hinder (schemaläggning, arbetsmiljö, lokaler, stora elevgrupper med mera) för att väva samman praktik och teori. Sistnämnda område tangerar också frågan om den i läroplanen påbjudna samverkan med andra lärare och ämnen. Det är inte orimligt att anta att en utökad samverkan skulle underlätta för undervisningen i exempelvis hälsa och miljöfrågor. Det är inte heller orimligt att anta att hindren för en sådan ungefärligen är de samma som nyss nämnts.

En central fråga för ämnet idrott och hälsa är i vilken mån ämnet kan erbjuda alla elever en likvärdig utbildning och möjlighet att delta i olika aktiviteter på sina egna villkor. Nyss nämnda snedfördelning av undervisningstiden mellan de undervisningsmoment som omnämns i kursplanen talar för att vissa elever gynnas i relation till vad som varit fallet om man hade haft en jämnare fördelning mellan de olika momenten. Detta gäller både betygsmässigt och elevernas egen upplevelse av undervisningen. Forskning och beprövad erfarenhet visar att flera parametrar spelar in här, men att kön är den variabel gentemot vilken svaren på i stort sett alla frågor som ställts kring ämnet uppvisar störst variation. Flickor som grupp har lägre genomsnittsbetyg i idrott och hälsa, och når mer sällan de högsta betygen. De är mindre positiva till ämnet och mindre aktiva på lektionerna än vad pojkarna är, och de upplever sig inte ha fullt så stort inflytande som pojkarna upplever att de har. En naturlig förklaring ligger i att flickor är mindre föreningsaktiva på sin fritid, särskilt inom de idrotter som funnits dominera undervisningen i hälsa och idrott. Detta utgör dock troligen inte den enda förklaringen till skillnaderna. Senare tids forskning vill också göra gällande att idrott och hälsoundervisningen ofta reproducerar förväntade könsroller, och på så vis missgynna flickor även på ett mera allmänt plan.

Vi har noterat att många elever menar att ämnet idrott och hälsa medverkat till en stärkt självbild och en positiv relation till den egna kroppen. Samtidigt finns en relativt stor grupp som uppger att undervisningen bidragit till en negativ självbild. Vi kan också se att en ännu större grupp finner obehag inför att byta om eller duscha tillsammans med andra. I det första fallet, är rimligen varje negativt svar att betrakta som ett stort problem. I det andra, måste man fråga sig hur skolorna och lärarna förhåller sig till fenomenet. Idrott och hälsa har vidare, och trots ämnets allmänna popularitet, en relativt hög frånvaro, särskilt i de senare åldrarna. Skolinspektionens flygande tillsyn antyder att både den beviljade och den mera sporadiska frånvaron är stor. Den senaste nationella utvärderingen visar att så många som cirka var sjuttonde elev sällan deltar aktivt i undervisningen.

Slutsatserna från den nationella utvärderingen kan sammanfattas med att författarna ser ett uppmärksammande av de elever som inte finner sig till rätta med ämnet som skolans mest angelägna uppgift. Här menar man att genusperspektivet är viktigt, men betonar att det inte bör analyseras ensamt, utan i sin samvariation med andra faktorer, som föreningsengagemang, ekonomiska villkor, sociokulturell bakgrund med mera. Författarna till *På pojkars planhalva?* (Skolverket 2010) tycker sig se att de skolor som värnar om en god kontakt med föräldrar, och där bedömningskriterierna är tydligt uttalade, är de som lyckas bäst. Om dessa delar uppfylls har lärarna större förutsättningar för att arbeta utifrån nationella och lokala styrdokument. När så görs kan man lättare få utrymme för hälsa och andra ofta försummade delar av kursplanen och därmed också bidra till att motverka traditionella mönster. I *Måste jag spela basket?*

(Grönlund 2007) rapporteras från ett projekt där skolan framgångsrikt arbetat med de lokala styrdokumenterna i en sådan riktning.

Sammanfattande slutsatser

Med utgångspunkt i det rättsliga ramverket och aktuell forskning och beprövad erfarenhet av grundskolans undervisning i idrott och hälsa, framträder två möjliga granskningsområden; kopplingen mellan kursplan och innehåll i undervisningen samt frågan om deltagande och inkludering i undervisningen. Som framgått av probleminventeringen hänger dessa dock samman på ett sådant sätt att det förra determinerar det senare.

Kursplan och undervisningsinnehåll

Förhållandet mellan styrdokumenterna och den faktiska undervisningen, får konsekvenser på många områden. Vi har sett att en "dålig matchning" kan innebära att väsentliga inslag i kursplanerna inte får det utrymme i undervisningen som de är tänkta att ha. Därmed förbises inte bara enskilda färdighetsmål, utan även det övergripande målet om elevernas allsidiga utveckling. Undervisningsinnehållet har en stor inverkan på bedömningskriterierna, och om undervisning och kriterier varierar alltför mycket, uppnås inte målet om likvärdig utbildning och rättvis betygssättning.

Man får dock inte glömma bort att de flesta mål i kursplanerna inte är direkt relaterade till någon specifik aktivitet. Det är fullt möjligt att leva upp till flera av kursplanens syften genom att spela boll och ha roligt. Vad som bör bli den viktigaste frågan när det gäller att avgöra i vilken mån kursplanerna återspeglas i den faktiska undervisningen, är vilka motiv som ligger bakom valet av undervisningens innehåll; både i stunden och i den mer långsiktiga planeringen.

Deltagande och inkludering

Detta område är mera svårdefinierat och svårgranskat, men inte desto mindre viktigt. Frågan har bäring på betygssättning, möjligheten för alla elever att få sina intressen sedda och tillgodosedda, samt det kanske viktigaste av allt: att undvika att enskilda elever mår dåligt i samband med undervisningen i idrott och hälsa.

Även här finns ändå anledning till reflektion: problemen är kanske inte i första hand om pojkar eller föreningsaktiva barn har ett stort inflytande på undervisningen, utan i stället om det visar sig att andra grupper *inte* har det. Ett visst mått av tävlan och kamp förekommer oproblematiskt i andra ämnen, och kan troligen göra så även i idrott och hälsa. Vad vi bör leta efter är kanske snarare de fall då enskilda elever eller grupper av elever får sina intressen åsidosatta i samband med sådana inslag i undervisningen.

Referenser

- Annerstedt, C. (1991). *Idrottslärarna och idrottsämnet: utveckling, mål, kompetens: ett didaktiskt perspektiv*. Göteborg: Studies in educational sciences 82, Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Arnegård, J. (2006) *Upplevelser och lärande i äventyrssport och skola*. Stockholm: Studies in educational sciences 80, HLS Förlag.
- Backman, E. (2008). What is valued in friluftsliv PE within teacher education? Swedish PE teacher educators' thoughts about friluftsliv analysed through the perspective of Pierre Bourdieu. I: *Sport, Education and Society* 2008:13(1):61-76.
- Backman, E. (2010). *Friluftsliv in Swedish physical education - a struggle of values educational and sociological perspectives*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Bäckström, Å. (2005). *Spår: om brädsporkultur, informella lärprocesser och identitet*. Stockholm: Studies in educational sciences 74, HLS förlag.
- Carli, B. (2004). *The making and breaking of a female culture: the history of Swedish physical education 'in a different voice.'* Göteborg: Studies in educational sciences 203, Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Ekberg, J.-E. (2009). *Mellan fysisk bildning och aktivering: en studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9*. Malmö: Lärarutbildningen, Malmö högskola.
- Eklom, B. och Nilsson, J. (2000). *Aktivt liv: vetenskap & praktik*. Malmö: SISU idrottsböcker.
- Engström, L.-M. och Thedin-Jakobsson, B. (2008) Vilka fortsätter – vilka slutar? förändringar i idrottsvanor bland yngre tonåringar. I *Svensk Idrottsforskning* 2008, Nr 4:27-31
- Engström, L.-M. (2010) *Smak för motion: fysisk aktivitet som livsstil och social markör*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Engström, L.-M. och Redelius, K. (2002) *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Eriksson, C. m.fl. (2003). *Skolämnet Idrott och hälsa i Sveriges skolor – en utvärdering av läget hösten 2002*. Örebro: Örebro universitet, Institutionen för Idrott och hälsa.
- Ericsson, I. (2003). *Motorik, koncentrationsförmåga och skolprestationer: en interventionsstudie i skolår 1-3*. Malmö: Studies in educational sciences 6, Malmö högskola.
- Grönlund, J. (2007). *Måste jag spela basket? Att arbeta med lokala kursplaner, lektionsplaneringar, betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: GIH
- Gustavsson, K. (1999). Idrott och hälsa- ett skolämne i förändring. I: G. Patriksson, G. (red.) *SVEBIS årsbok: aktuell beteendevetenskaplig idrottsforskning*. Lund: SVEBI.
- Gärdsell, P., Karlsson M. och Lindén, C. (2005) Kan skolgymnastik minska antalet

benskörhetsfrakturer? I *Medicinsk Access* 4:2-5. Järvsö: Bauer media.

Karlefors, I. *Att samverka eller...? Oom idrottslärare och idrottsämnet i den svenska grundskolan.* Umeå: Umeå universitet, Pedagogiska institutionen.

Larsson, H. och Redelius, K. (red.) (2004). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa.* Stockholm: Idrottshögskolan.

Larsson, H., Fagrell, B. och Redelius, K. (2009). Queering physical education. Between benevolence towards girls and a tribute to masculinity. I: *Physical Education and Sport Pedagogy* 2009, 14(1):1-17.

Larsson, H., Redelius, K. och Fagrell, B. (2007). Jag känner inte för att bli en ... kille. Om heteronormativitet i ämnet idrott och hälsa. I: *Tidskrift för didaktik och utbildningspolitik* 16:2.

Larsson, L. (2009). *Idrott - och helst lite mer idrott. Idrottslärostudenters möte med utbildningen.* Stockholm: Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot tekniska, estetiska och praktiska kunskapsstraditioner, Stockholms universitet.

Lindroth, J. (1993) *Gymnastik med lek och idrott: för och mot fria kroppsövningar i det svenska läroverket 1878-1928.* Stockholm: HLS Förlag.

Londos, M. (2010). *Spelet på fältet: relationen mellan ämnet idrott och hälsa i gymnasieskolan och idrott på fritid.* Malmö: Malmö högskola.

Lundvall, S. och Meckbach, J. (2003a). Det var en gång ett par sockiplast ... Om kroppsövningsämnet i skolan. I: Myndigheten för skolutveckling, S. Selander (red.) *Kobran, nallen och majjen: tradition och förnyelse i svensk skola och skolforskning.* Stockholm: Liber.

Lundvall, S. och Meckbach, J. (2003b). *Ett ämne i rörelse: gymnastik för kvinnor och män i lärarutbildningen vid Gymnastiska centralinstitutet/Gymnastik- och idrottshögskolan under åren 1944 till 1992.* Stockholm: Studies in educational sciences 65, Stockholms universitets förlag.

Lundvall, S. och Meckbach, J. (2010). For Whom and What End? – the Challenges of the Subject Physical Education and Health Seen through Various Perspectives. *Sport Science review*, vol. XIX, nr. 3-4:63-76.

Lundvall, S., Meckbach, J. och Thedin Jakobsson, B. (2002). Lärarnas syn på ämnet idrott och hälsa: ett ämne i förändring? *Svensk idrottsforskning*, årgång 11, nr 3:17-20.

Mattsson, L. (1994). Den nationella utvärderingen av grundskolan våren 1992. Idrott huvudrapport. I: *Skolverkets rapport 25.* Stockholm: Skolverket.

Myndigheten för skolutveckling (2005) *Särskilt uppdrag att stödja och följa skolornas arbete med att genomföra ändringar som gjorts i Lpo 94 samt Lpf 94, i syfte att stärka skolans ansvar att erbjuda daglig och regelbunden fysisk aktivitet.* Slutrapport 2004:170

Olofsson, E. (2005). The discursive construction of gender in physical education in Sweden, 1945-2003: is meeting the learner's needs tantamount to meeting the market's needs? I:

European Physical Education Vol. 11, no 3: 219-238.

Quennerstedt, M. (2006). *Att lära sig hälsa*. Örebro: Studies in education 15, Örebro universitet.

Raustorp, A. (2005). *Physical activity, body composition and physical self-esteem among children and adolescents*. Stockholm: Karolinska institutet.

Riksidrottsförbundet (2007). *Idrott och rörelse i skolan – en studie av idrott i skolan*. Farsta: Riksidrottsförbundet.

Sandahl, B. (2005). *Ett ämne för alla: normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning 1962-2002*. Stockholm: Carlsson.

SFS 1985:1100 *1985 års skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

SFS 2010:800 *2010 års skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket (2000) *Grundskolan – Kommentarer till kursplaner och betygskriterier*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2003). *Skolämnet Idrott och hälsa i Sveriges skolor - en utvärdering av läget hösten 2002*. Författare: Eriksson, C. m.fl. Stockholm: Örebro universitet, institutionen för idrott och hälsa.

Skolverket (2004a). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03). Huvudrapport – bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd*. Rapport 253. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2004b). *Skolverkets allmänna råd om det lokala arbetet med tillämpningen av nationella mål och betygskriterier*, i SKOLFS2004:23. Stockholm.

Skolverket och Eriksson, C. m.fl. (2005). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03). Idrott och hälsa: Ämnesrapport till rapport 253, 2005*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Stockholm: Fritzes.

SOU 2009:64 *Flickor och pojkar i skolan: hur jämställt är det?* Delbetänkande av Utbildningsdepartementet. Stockholm: Fritzes.

Thedin Jakobsson, B. (2004). *Basket, brännboll och så lite hälsa! Lärares uppfattningar om vad hälsa innebär i ämnet idrott och hälsa*. I: H. Larsson och K. Redelius (red.) *Mellan nytta och nöje*. Stockholm: IHS Förlag.

Tholin, J. (2003). *En rolig dans? Svenska skolors första tolkning av innebörden i lokala betygskriterier i tre ämnen för skolår åtta*. Borås: Institutionen för pedagogik, Högskolan i Borås.

Tholin, J. (2006). *Att kunna klara sig i okänd natur. En studie av betyg och betygskriterier - historiska betingelser och implementering av ett nytt system*. Borås: Högskolan i Borås.

Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94*. Stockholm: Fritzes.

Internetkällor

Brunkefloprojektet: <<http://www.bunkeflomodellen.com/>>. (Beskrivning av projektet. Hämtad 2011-01-11).

GIH: <<http://www.gih.se/templates/ihsNormalPage.aspx?id=382>>. Beskrivning av projektet. Hämtad 2011-01-11).

Larsson, H., Fagrell, B. och Redelius, K. (2005). <www.idrottsforum.org>. *Kön- Idrott – Skola*. (Hämtat 2011-01-10)

Riksidrottsförbundet (2007). <<http://www.rf.se>>. *Riksidrottsförbundets årsberättelse 2008: Idrotten i siffror*. (Hämtat 2011-01-08).

Skolverket (2010). <www.skolverket.se> *Del ur Lgr 11: Kursplan idrott och hälsa i grundskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. (Hämtat 2011-01-10)

Skolinspektionen (2010). <<http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn/Flygande-tillsyn/Idrott-och-halsa/>> *Mycket idrott och lite hälsa: Skolinspektionens rapport från den flygande tillsynen i idrott och hälsa*. (Hämtat 2011-01-10)

Skolverket (2010a). <www.skolverket.se> (2011-01-08). *På pojkars planhalva? Rapport*. (Hämtat 2011-01-10)

Skolverket (2010b). <www.skolverket.se>. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr11*. Kapitel 1 och 2. Stockholm: Utbildningsdepartementet. (Hämtat 2011-01-10).

Skolverket (2010c) <www.skolverket.se> *Del ur Lgr11: Kursplan idrott och hälsa i grundskolan*. Utbildningsdepartementet; Stockholm. (Hämtat 2011-01-10).